ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
F. G. JACOBS
της 17ης Φεβρουαρίου 2000 *

1. Η παρούσα υπόθεση είναι αίτηση αναιρέσεως κατά αποφάσεως του Πρωτοδικείου [1] με την οποία απορρίφθηκε η αγωγή αποζημιώσεως που είχε ασκήσει η TEAM Srl, ιταλική εταιρία μελετών έργων πολιτικού μηχανικού. Κατά την ενάγουσα, η ζημία προκλήθηκε πρώτον από την απόφαση με την οποία η Επιτροπή ακύρωσε τη διαδικασία υποβολής προσφορών για την πραγματοποίηση μελέτης σκοπιμότητας περί του εκσυγχρονισμού μιας συνδέσεως σιδηροδρομικών γραμμών στη Βαρσοβία και, δεύτερον, από τη συνακόλουθη περιορισμένη πρόσκληση προς υποβολή προσφορών για άλλη μελέτη σκοπιμότητας.

Ιστορικό και διαδικασία ενώπιον του Πρωτοδικείου

2. Το πρόγραμμα PHARE, το οποίο στηρίζεται στον κανονισμό (ΕΟΚ) 3906/89, της 18ης Δεκεμβρίου 1989, σχετικά με την οικονομική ενίσχυση υπέρ της Δημοκρατίας της Ουγγαρίας και της Λαϊκής Δημοκρατίας της Πολωνίας [2], και επεκτάθηκε στη συνέχεια και σε άλλες χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, αποτελεί το πλαίσιο εντός του οποίου η Ευρωπαϊκή Κοινότητα διοχετεύει οικονομική ενίσχυση ενόψει της εφαρμογής μέτρων που θα στηρίξουν τη διαδικασία οικονομικής και κοινωνικής μεταρρύθμισης που πραγματοποιείται στις χώρες αυτές.

3. Το άρθρο 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 3906/89 ορίζει τα εξής:

«Η επιλογή των δράσεων που θα χρηματοδοτηθούν βάσει του παρόντος κανονισμού γίνεται αφού ληφθούν υπόψη, μεταξύ άλλων, οι προτιμήσεις και οι επιθυμίες που εκφράζουν οι ενδιαφερόμενες δικαιούχοι χώρες.»

4. Το άρθρο 23 των General Régulations for Tenders and the Award of Service Contracts (γενικών κανόνων περί της υποβολής προσφορών και της αναθέσεως συμβάσεως παροχής υπηρεσιών) που χρηματοδοτούνται με πόρους των προγραμμάτων PHARE/TACIS (στο εξής: γενικοί κανόνες),

* Γλώσσα του πρωτοτύπου: η αγγλική.

1 — Απόφαση της 29ης Οκτωβρίου 1998, Τ-13/96, TEAM κατά Επιτροπής (Συλλογή 1998, σ. II-4073).

2 — ΕΕ L 375, σ. 11, όπως τροποποιήθηκε με τους κανονισμούς (ΕΟΚ) 2698/90 του Συμβουλίου, της 17ης Σεπτεμβρίου 1990 (ΕΕ L 257, σ. 1), 3800/91 του Συμβουλίου, της 23ης Δεκεμβρίου 1991 (ΕΕ L 357, σ. 10), 2334/92 του Συμβουλίου, της 7ης Αυγούστου 1992 (ΕΕ L 227, σ. 1), 1764/93 του Συμβουλίου, της 30ής Ιουνίου 1993 (ΕΕ L 162, σ. 1), και 1366/95 του Συμβουλίου, της 12ης Ιουνίου 1995 (ΕΕ L 133, σ. 1).

όπως ίσχυαν κατά τον κρίσιμο για την παρούσα υπόθεση χρόνο[3], ορίζει τα ακόλουθα:

«Ακύρωση της διαδικασίας υποβολής προσφορών

1. Πριν συνάψει τη σύμβαση, η συμβαλλόμενη αρχή δύναται, χωρίς να υπέχει ουδεμία ευθύνη έναντι των υποβαλλόντων προσφορά και, ανεξαρτήτως του σταδίου της διαδικασίας για τη σύναψη της συμβάσεως, είτε να αποφασίσει να περατώσει ή να ακυρώσει τη διαδικασία υποβολής προσφορών, σύμφωνα με την παράγραφο 2, είτε να διατάξει την εκ νέου έναρξη της διαδικασίας, αν είναι αναγκαίο, βάσει διαφορετικών όρων.

2. Η διαδικασία υποβολής προσφορών μπορεί, μεταξύ άλλων, να ακυρωθεί ή να περατωθεί στις ακόλουθες περιπτώσεις:

(...)

δ) αν, λόγω εξαιρετικών περιστάσεων, είναι αδύνατη η ομαλή εξέλιξη της διαδικασίας υποβολής προσφορών ή η προσήκουσα εκτέλεση της συμβάσεως·

(...)

3. Σε περίπτωση ακυρώσεως διαδικασίας υποβολής προσφορών, οι υποβαλλόντες προσφορά οι οποίοι εξακολουθούν να δεσμεύονται από τις προσφορές τους ενημερώνονται συναφώς από την αναθέτουσα αρχή. Δεν δικαιούνται καμία αποζημίωση.»

5. Στις 13 Ιουνίου 1995, η Επιτροπή δημοσίευσε περιορισμένη πρόσκληση προς υποβολή προσφορών για την πραγματοποίηση μελέτης σκοπιμότητας περί του εκσυγχρονισμού μιας συνδέσεως σιδηροδρομικών γραμμών στη Βαρσοβία επί της γραμμής E-20 (στο εξής: πρόσκληση υποβολής προσφορών του Ιουνίου). Αυτή η πρόσκληση απευθύνθηκε, μεταξύ άλλων, στην TEAM και στη Centralne Biuro Projektowo-Badawcze Budownictwa Kolejowego (Kolprojekt) (στο εξής: Kolprojekt), εταιρία πολωνικού δικαίου ανήκουσα στο δημόσιο, η οποία παρέχει υπηρεσίες εκπονήσεως μελετών στον τομέα των σιδηροδρομικών συγκοινωνιών. Οι δύο επιχειρήσεις, αφού συνέστησαν κοινοπραξία με επικεφαλής την Kolprojekt για την από κοινού συμμετοχή τους στη διαδικασία, υπέβαλαν την προσφορά τους.

6. Με τηλεομοιοτυπία της 16ης Νοεμβρίου 1995, η Επιτροπή πληροφόρησε τις μετέχουσες στον διαγωνισμό επιχειρήσεις ότι η εν λόγω πρόσκληση προς υποβολή προσφορών είχε ακυρωθεί, λόγω της θέσεως νέων στόχων και της τροποποιήσεως της συγγραφής υποχρεώσεων (στο εξής: επίδικη απόφαση).

3 – Σκέψη 4 της αποφάσεως του Πρωτοδικείου.

7. Στις 4 Δεκεμβρίου 1995 η Επιτροπή, «εξ ονόματος της Πολωνικής Κυβερνήσεως», δημοσίευσε νέα περιορισμένη πρόσκληση προς υποβολή προσφορών για την πραγματοποίηση μελέτης σκοπιμότητας περί του εκσυγχρονισμού ενός σιδηροδρομικού κόμβου της Βαρσοβίας επί της γραμμής Ε-20 ΤΕΝ (στο εξής: επίδικη πρόσκληση προς υποβολή προσφορών). Η ενάγουσα περιλαμβανόταν στον περιορισμένο πίνακα αυτής της προσκλήσεως προς υποβολή προσφορών, αλλά όχι η Kolprojekt. Στη συγγραφή υποχρεώσεων, πάντως, υπό τον τίτλο «Προσωπικό και τοπική συμμετοχή» αναγραφόταν ότι η εργολήπτρια επιχείρηση έπρεπε να συνεργαστεί με την Kolprojekt και ότι το ποσό που είχε προβλεφθεί για τη συμμετοχή της τελευταίας αυτής εταιρίας ανερχόταν στο 25 % της χρηματοοικονομικής προσφοράς. Κατά τα λοιπά, η συγγραφή υποχρεώσεων ήταν πανομοιότυπης αυτής που εκδόθηκε με την πρόσκληση υποβολής προσφορών τον Ιούνιο του 1995.

8. Με τηλεομοιοτυπία της 21ης Δεκεμβρίου 1995, η αρμόδια διοικητική μονάδα της Επιτροπής ανακοίνωσε ότι, κατόπιν ερωτήσεων και παρατηρήσεων πλειόνων υποβαλόντων προσφορά, όσον αφορά την έλλειψη σαφηνείας της συγγραφής υποχρεώσεων σχετικά με τις διαθέσιμες πληροφορίες, τη συλλογή των στοιχείων και τη δέσμευση των πολωνικών θεσμικών οργάνων, η Επιτροπή επρόκειτο να διευκρινίσει το ζήτημα με τις πολωνικές αρχές, ώστε να καταρτίσει μια πιο συγκεκριμένη συγγραφή υποχρεώσεων εντός του Ιανουαρίου και να καθορίσει νέα ημερομηνία λήξεως της προθεσμίας για την υποβολή προσφορών. Η τηλεομοιοτυπία διευκρίνισε ότι, εν τω μεταξύ, αναστέλλεται η υποβολή προσφορών και μετατίθεται η ημερομηνία λήξεως της προθεσμίας.

9. Στις 26 Ιανουαρίου 1996, η αναιρεσείουσα και η Kolprojekt άσκησαν ενώπιον του Πρωτοδικείου αγωγή με την οποία ζήτησαν την ακύρωση της αποφάσεως της Επιτροπής που περιέχεται στο έγγραφο της 16ης Νοεμβρίου 1995 και της επίδικης προσκλήσεως υποβολής προσφορών, την επιδίκαση αποζημιώσεως για τη ζημία που υπέστησαν και την καταδίκη της Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

10. Με τηλεομοιοτυπία της 28ης Μαΐου 1996, το Υπουργείο Μεταφορών και Ναυτιλιακής Οικονομίας της Δημοκρατίας της Πολωνίας ζήτησε από την Επιτροπή να αποσύρει από το πρόγραμμα PHARE PL 9406 τη μελέτη συνδέσεως σιδηροδρομικών γραμμών στη Βαρσοβία και να την αντικαταστήσει με άλλα επείγοντα σχέδια στον τομέα των σιδηροδρομικών συγκοινωνιών. Το υπουργείο επισήμανε ότι η υποβολή προσφορών είχε αναστελεί εδώ και πολλούς μήνες και ότι η μελέτη δεν μπορούσε να πραγματοποιηθεί. Αναφέρθηκε επίσης σε εξωτερικούς παράγοντες, σχετικούς με τον μελετώμενο εκσυγχρονισμό της εν λόγω συνδέσεως, ειδικότερα δε με τη βελτίωση της σιδηροδρομικής γραμμής Ε-20 στο τμήμα Βαρσοβία-Terespol, καθώς και σε νέες, έχουσες προτεραιότητα, δραστηριότητες προεπενδύσεων σε μια άλλη γραμμή.

11. Με έγγραφο της 3ης Ιουνίου 1996, ο αναπληρωτής γενικός διευθυντής της ΓΔ ΙΑ πληροφόρησε το πολωνικό υπουργείο ότι η Επιτροπή δέχθηκε το αίτημά του. Διευκρίνισε ότι, κατά το μέτρο που δεν υπήρχε πλέον λόγος συνεχίσεως της διαδικασίας υποβολής προσφορών για τη μελέτη, η Επιτροπή αποφάσισε να ακυρώσει ολόκληρη τη διαδικασία, βάσει του άρθρου 23, παράγραφος 2, στοιχείο δ', των γενικών κανόνων.

12. Με έγγραφο της ίδιας ημερομηνίας, ο διευθυντής της αρμόδιας διευθύνσεως πληροφόρησε την αναιρεσείουσα και την

Kolprojekt για το αίτημα του πολωνικού υπουργείου και για την επακολουθήσασα απόφαση της Επιτροπής να ακυρώσει ολόκληρη τη διαδικασία υποβολής προσφορών, βάσει του άρθρου 23, παράγραφος 2, στοιχείο δ', των γενικών κανόνων.

13. Με διάταξη της 13ης Ιουνίου 1997 [4], το Πρωτοδικείο (τέταρτο τμήμα) εκδικάζοντας αίτημα της Επιτροπής έκρινε ότι παρέλκει η έκδοση αποφάσεως επί του ακυρωτικού αιτήματος και επιφυλάχθηκε να εξετάσει το ζήτημα του παραδεκτού του αιτήματος αποζημιώσεως μαζί με την ουσία της υποθέσεως.

14. Με διάταξη της 8ης Μαΐου 1998 [5], ο Πρόεδρος του τετάρτου τμήματος του Πρωτοδικείου, τον οποίο οι σύμβουλοι των εναγουσών πληροφόρησαν με το υπόμνημα απαντήσεως ότι η Kolprojekt παραιτήθηκε από το δικόγραφο της αγωγής, διέταξε τη διαγραφή του ονόματος της τελευταίας από το Πρωτόκολλο του Πρωτοδικείου.

Η απόφαση του Πρωτοδικείου

15. Η ουσία της αποφάσεως του Πρωτοδικείου περιέχεται στις σκέψεις 68 έως 79. Συνοπτικά, οι κρίσεις του Πρωτοδικείου είναι οι ακόλουθες.

16. Πρώτον [6], το Πρωτοδικείο έκρινε ότι τα έξοδα και οι δαπάνες που πραγματοποιεί ο υποβάλλων προσφορά για τη συμμετοχή του στη διαδικασία υποβολής προσφορών δεν αποτελούν κατ' αρχή ζημία δυνάμενη να αποκατασταθεί με την επιδίκαση αποζημιώσεως διότι, πρώτον, το άρθρο 23 των γενικών κανόνων που διέπει τη διαδικασία υποβολής προσφορών ορίζει ότι η αναθέτουσα αρχή μπορεί να περατώσει ή να ακυρώσει τη διαδικασία υποβολής προσφορών χωρίς να υπέχει ευθύνη αποζημιώσως και, δεύτερον, οι οδηγίες προς τους υποβάλλοντες προσφορά, που αποτελούν τμήμα της προσκλήσεως υποβολής προσφορών του Ιουνίου, προέβλεπαν ότι η αναθέτουσα αρχή δεν υποχρεούται να δεχθεί τη χαμηλότερη προσφορά ή να αναθέσει τη σύμβαση.

17. Στη συνέχεια [7], το Δικαστήριο εξέτασε τα ζητήματα της ελλείψεως νομιμότητας και του αιτιώδους συνδέσμου, δεδομένου ότι το άρθρο 23 δεν έχει εφαρμογή αν οι πιθανότητες ενός υποβαλόντος προσφορά να του ανατεθεί η σύμβαση επηρεάστηκαν από παραβίαση του κοινοτικού δικαίου κατά τη διεξαγωγή της διαδικασίας υποβολής προσφορών. Το Πρωτοδικείο επισήμανε ότι η TEAM δεν απέδειξε παραβίαση του κοινοτικού δικαίου και ότι, εν πάση περιπτώσει, η απώλεια της πιθανότητας αναθέσως της συμβάσεως ήταν η διαγραφή της μελέτης σκοπιμότητας από το πρόγραμμα PHARE PL 9406 (και η αποδοχή της διαγραφής εκ μέρους της Επιτροπής σύμφωνα με το άρθρο 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 3906/89), για την

4 – Υπόθεση T-13/96, TEAM και Kolprojekt κατά Επιτροπής (Συλλογή 1997, σ. II-983).

5 – Μη δημοσιευθείσα ακόμη στη Συλλογή.

6 – Σκέψεις 69 έως 71.

7 – Σκέψεις 72 έως 75.

οποία η TEAM δεν απέδειξε είτε ότι συνιστά παραβίαση του κοινοτικού δικαίου είτε ότι προκλήθηκε από την προβαλλομένη συμπεριφορά της Επιτροπής.

18. Στη συνέχεια, το Πρωτοδικείο εξέτασε τη ζημία που υποτίθεται ότι προέκυψε από τη μη ανάθεση της συμβάσεως [8] και έκρινε ότι, αφού η ενάγουσα δεν ήταν βέβαιη ότι θα της ανετίθετο το έργο, η ζημία δεν ήταν γεγενημένη και παρούσα αλλά μελλοντική και υποθετική. Όσον αφορά την προσβολή της φήμης της δεν υπήρχε αιτιώδης συνάφειας μεταξύ της παράνομης συμπεριφοράς της Επιτροπής και της ζημίας που η αναιρεσείουσα υποστήριξε ότι υπέστη λόγω αυτής.

19. Κατά συνέπεια το Πρωτοδικείο απέρριψε ως αβάσιμο το περί αποζημιώσεως αίτημα [9].

20. Το Πρωτοδικείο αποφάνθηκε επίσης επί δύο εγγράφων τα οποία επικαλέστηκε η TEAM κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση: μια επιστολή του Υπουργείου Μεταφορών και Ναυτιλιακής Οικονομίας της Δημοκρατίας της Πολωνίας προς την Επιτροπή, της 21ης Αυγούστου 1995 και το εμπιστευτικό κείμενο των πρακτικών μιας συσκέψεως μεταξύ των αντιπροσώπων της Επιτροπής και του Υπουργείου σχετικά με την αξιολόγηση των προσφορών που υποβλήθηκαν στο πλαίσιο της προσκλήσεως της 13ης Ιουνίου 1995. Το Πρωτοδικείο έκρινε ότι τα έγγραφα αυτά δεν παρουσιάζουν κανένα ενδιαφέρον για την επίλυση της διαφοράς· κατά συνέπεια δεν τα έλαβε υπόψη για την έκδοση της αποφάσεώς του [10]. Το Πρωτοδικείο δεν αποφάνθηκε πάντως επί της ενστάσεως απαραδέκτου που προέβαλε η Επιτροπή κατά των εγγράφων αυτών.

Οι λόγοι αναιρέσεως περί παραβάσεως δικονομικών κανόνων εκ μέρους του Πρωτοδικείου

21. Οι δύο πρώτοι λόγοι αναιρέσεως που προβάλλει η TEAM μπορούν να συμπεριληφθούν υπό τον χαρακτηρισμό αυτό. Οι λόγοι αυτοί περιλαμβάνουν τους ισχυρισμούς ότι με τον τρόπο που αντιμετώπισε τα προαναφερθέντα έγγραφα το Πρωτοδικείο παρέβη διατάξεις του Κανονισμού Διαδικασίας του, πράγμα που επηρέασε αρνητικά τα συμφέροντα της TEAM.

Ιστορικό των εν λόγω εγγράφων

22. Με έγγραφη ερώτηση που απέστειλε στις 11 Μαΐου 1998, το Πρωτοδικείο ζήτησε από την Επιτροπή, σύμφωνα με το άρθρο 64 του Κανονισμού Διαδικασίας του, να προσκομίσει πριν τις 20 Μαΐου 1998 τα πρακτικά, σημειώσεις και υπομνήματα σχετικά με την επίδικη απόφαση και την επίδικη πρόσκληση υποβολής προσφορών μαζί με την αλληλογραφία που αντάλλαξε η Επιτροπή με τις πολωνικές αρχές μεταξύ

8 — Σκέψεις 76 και 77.

9 — Σκέψη 78.

10 — Σκέψη 79.

13ης Ιουνίου και 4ης Δεκεμβρίου 1995 σχετικά με τον χειρισμό των δύο εν λόγω προσκλήσεων υποβολής προσφορών. Στις 20 Μαΐου 1998 η Επιτροπή απέστειλε τα έγγραφα στο Πρωτοδικείο με επιστολή όπου υποστήριξε ότι είναι άσχετα με τη διαδικασία και, εν πάση περιπτώσει είναι εμπιστευτικά και για τον λόγο αυτό ζήτησε από το Πρωτοδικείο να μην τα περιλάβει στη δικογραφία ούτε να τα κοινοποιήσει στην ενάγουσα χωρίς να ακούσει τις περαιτέρω παρατηρήσεις της Επιτροπής. Στις 4 Ιουνίου 1998, το Πρωτοδικείο επέστρεψε τα έγγραφα στην Επιτροπή και της ζήτησε να προσκομίσει ένα μη εμπιστευτικό κείμενο. Η Επιτροπή απάντησε με επιστολή της 5ης Ιουνίου 1998 και παρατήρησε ότι δεν είναι αρμόδια να προσκομίσει έγγραφα που ανήκουν στην Πολωνική Κυβέρνηση ή στις πολωνικές αρχές, απέστειλε τα άλλα έγγραφα αφού αφαίρεσε τα εμπιστευτικά χωρία και επανέλαβε την άποψή της ότι τα έγγραφα αυτά είναι εν πάση περιπτώσει άσχετα με τη δίκη.

23. Το Πρωτοδικείο διαβίβασε τα έγγραφα στην TEAM στις 12 Ιουνίου 1998. Μεταξύ αυτών ήταν μια επιστολή του Υπουργείου Μεταφορών και Ναυτιλιακής Οικονομίας της Δημοκρατίας της Πολωνίας προς την Επιτροπή, της 21ης Αυγούστου 1995 και το μη εμπιστευτικό κείμενο των πρακτικών μιας συσκέψεως που πραγματοποιήθηκε στις Βρυξέλλες στις 13 Σεπτεμβρίου 1995 μεταξύ των αντιπροσώπων της Επιτροπής και του Υπουργείου σχετικά με την αξιολόγηση των προσφορών που υποβλήθηκαν στο πλαίσιο της σχετικής προσκλήσεως, της 13ης Ιουνίου 1995.

24. Η επιστολή της 21ης Αυγούστου 1995 αποτελούσε την απάντηση σε επιστολή της Επιτροπής, της 11ης Αυγούστου 1995, στην οποία η Επιτροπή ανέφερε ότι δεν μπορεί να εγκρίνει την έκθεση αξιολογήσεως των προσφορών (η οποία συνιστούσε την TEAM και την Kolprojekt) και το αποτέλεσμα της διαδικασίας υποβολής προσφορών και δήλωσε ότι, αν οι πολωνικές αρχές επιθυμούν τη χρηματοδότηση της μελέτης με πόρους του προγράμματος PHARE, θα πρέπει να πραγματοποιηθεί νέα αξιολόγηση. Η επιστολή της 21ης Αυγούστου 1995 διατυπώνει απορία για την άποψη αυτή και ζητεί διευκρινίσεις από την Επιτροπή ενώ αναγνωρίζει ότι η τελική απόφαση της επιλογής του επιτυχόντος είναι της αρμοδιότητας της Επιτροπής.

25. Τα πρακτικά της συσκέψεως της 13ης Σεπτεμβρίου 1995, που πραγματοποιήθηκε με σκοπό να διευκρινιστεί η άποψη της Επιτροπής καταγράφουν την άποψη της Επιτροπής ότι οι δύο εξίσου οικονομικώς πλέον συμφέρουσες προσφορές ήταν αυτές που υπέβαλαν άλλες επιχειρήσεις εκτός της TEAM, η οποία βρέθηκε στην τρίτη θέση. Σε ένα παράρτημα διατυπώνεται αναλυτική αιτιολογία της άποψης αυτής που τεκμηριώνεται με πίνακα βαθμολογίας των πέντε διαγωνισθέντων με διάφορα κριτήρια.

26. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 25ης Ιουνίου 1998 η TEAM ζήτησε να περιληφθούν στη δικογραφία τα δύο έγγραφα. Το Πρωτοδικείο απέρριψε το αίτημα κρίνοντας ότι τα έγγραφα δεν παρουσιάζουν ενδιαφέρον για την επίλυση της διαφοράς.

Σύνοψη των επιχειρημάτων

27. Η TEAM παρατηρεί ότι αρχικά ζήτησε από το Πρωτοδικείο να καλέσει την Επιτροπή να προσκομίσει όλα τα σχετικά πρακτικά συσκέψεων και την αλληλογραφία με αίτηση που κατέθεσε στις 26 Ιανουαρίου 1996, πράγμα που το Πρωτοδικείο έπραξε δυόμισι χρόνια μετά. Η TEAM υποστηρίζει ότι η παράλειψη αυτή του Πρωτοδικείου συνιστά προφανή προσβολή των δικαιωμάτων άμυνάς της, δεδομένου ότι η απόφαση του Πρωτοδικείου να ζητήσει την προσκόμιση των εγγράφων ελήφθη με υπερβολική καθυστέρηση όταν η αναιρεσείουσα δεν ήταν πλέον σε θέση να υποβάλει γραπτές παρατηρήσεις και δεν είχε πολύ χρόνο στη διάθεσή της για να χρησιμοποιήσει τα έγγραφα στην επ' ακροατηρίου συζήτηση.

28. Η TEAM υποστηρίζει περαιτέρω ότι συντρέχει και σοβαρότερη προσβολή των δικαιωμάτων άμυνάς της δεδομένο ότι το Πρωτοδικείο αρνήθηκε να λάβει υπόψη τα δύο έγγραφα: το Πρωτοδικείο έκρινε ζητήματα που ήταν ουσιώδη από τη σκοπιά της ασκήσεως εκ μέρους της TEAM των δικαιωμάτων άμυνάς της, όπως η σημασία και ο εμπιστευτικός χαρακτήρας των εγγράφων, χωρίς να δώσει την ευκαιρία στην TEAM να διατυπώσει την άποψή της. Εξάλλου, κρίνοντας χωρίς αιτιολογία, ότι τα έγγραφα δεν παρουσιάζουν ενδιαφέρον για την επίλυση της διαφοράς και αρνούμενο να τα λάβει υπόψη, το Πρωτοδικείο υπέπεσε σε σοβαρή δικονομική πλάνη.

29. Η TEAM προσθέτει ότι το Πρωτοδικείο στρέβλωσε τα αποδεικτικά στοιχεία κρίνοντας ότι δεν παρουσιάζουν ενδιαφέρον για την επίλυση της διαφοράς: αντιθέτως, τα έγγραφα ήταν σημαντικά για την ορθή εκτίμηση τουλάχιστον δύο στοιχείων της αγωγής, του παράνομου χαρακτήρα της συμπεριφοράς της Επιτροπής και της σημασίας που είχε το γεγονός ότι η Επιτροπή άλλαξε τη διαδικασία υποβολής προσφορών και εμπόδισε τη συνέχισή της.

30. Τέλος, η TEAM παρατηρεί ότι το Πρωτοδικείο δεν αιτιολόγησε την κρίση του ότι τα έγγραφα δεν παρουσιάζουν ενδιαφέρον για την επίλυση της διαφοράς, πράγμα που αρκεί από μόνο του να δικαιολογήσει την αναίρεση της αποφάσεως.

31. Η Επιτροπή παρατηρεί ότι, από την κατάθεση της αγωγής ενώπιον του Πρωτοδικείου και την έκδοση της αποφάσεως, μεσολάβησαν δύο έτη και δέκα μήνες. Επισημαίνει πάντως τα ασυνήθη χαρακτηριστικά της υπόθεσης — και δη το γεγονός ότι το Πρωτοδικείο κλήθηκε να αποφανθεί επί περιστατικών που συνέβησαν μετά την έναρξη της δίκης, ότι η TEAM προσδιόρισε ποσοτικά το περί αποζημιώσεως αίτημά της με το υπόμνημα απαντήσεως που κατέθεσε στις 8 Οκτωβρίου 1997 (ένα έτος και δέκα μήνες μετά την έναρξη της δίκης) και ότι μόλις την ίδια ημερομηνία πληροφορήθηκε το Πρωτοδικείο για την επιθυμία της Kolprojekt να παραιτηθεί από την αγωγή της. Συνεπώς, το Πρωτοδικείο δεν μπορούσε να έχει σαφή ιδέα της κατάστασης πλην την περάτωση της έγγραφης διαδικασίας δηλαδή στο τέλος Νοεμβρίου 1997. Υπό τις συνθήκες αυτές, δεν μπορεί να υποστηριχθεί ότι τα μέτρα οργανώσεως της διαδικασίας του Μαΐου 1998 μαρτυρούν υπερβολική ή αδικαιολόγητη καθυστέρηση.

32. Όσον αφορά την παράλειψη του Πρωτοδικείου να αιτιολογήσει την απόφασή του να μην λάβει υπόψη τα έγγραφα, η Επιτροπή παρατηρεί ότι η σκέψη 79 της αποφάσεως, που περιέχει τη φράση «από τα ανωτέρω προκύπτει» και συνεπώς πρέπει να εξεταστεί σε συνδυασμό με τις σκέψεις 12 [11], 73, 74 και 75, δείχνει σαφώς τη συλλογιστική του Πρωτοδικείου.

Ανάλυση

33. Η TEAM υποστηρίζει κατά τα ουσιώδη ότι το Πρωτοδικείο i) διέταξε την προσκόμιση των εγγράφων με υπερβολική καθυστέρηση· ii) αποφάνθηκε επί ζητημάτων — λυσιτελές και εμπιστευτικόν των εγγράφων — που ήταν σημαντικά για τα δικαιώματα άμυνας της TEAM, χωρίς να ακούσει την άποψή της· iii) εσφαλμένα αρνήθηκε να λάβει υπόψη τα έγγραφα και στρέβλωσε τα αποδεικτικά στοιχεία κρίνοντας ότι δεν παρουσιάζουν ενδιαφέρον για την επίλυση της διαφοράς και iv) δεν αιτιολόγησε την κρίση αυτή.

34. Καίτοι το Δικαστήριο δεν μπορεί, κατ' αρχήν, να ελέγξει τα μέτρα οργανώσεως της διαδικασίας που λαμβάνει το Πρωτοδικείο [12], η υπερβολική διάρκεια της δίκης ενώπιον του Πρωτοδικείου μπορεί να αποτελέσει λόγο αναιρέσεως [13]. Εν προκειμένω, πάντως, δεν υπάρχει κανένα στοιχείο που να στηρίζει τον ισχυρισμό της αδικαιολόγητης καθυστέρησης στην εντολή προσκομίσεως των εγγράφων. Μόνον όταν εξέδωσε τη διάταξη της 13ης Ιουνίου 1997 αποφάσισε το Πρωτοδικείο να αναβάλει την κρίση του επί της ενστάσεως απαραδέκτου που προέβαλε η Επιτροπή μέχρις ότου να εξετάσει επί της ουσίας το αίτημα αποζημιώσεως. Το επόμενο μήνα, η Επιτροπή, με το υπόμνημα αντικρούσεως που κατέθεσε στις 16 Ιουλίου 1997, έκανε λόγο για μια συμβολαιογραφική πράξη με την οποία οι εκπρόσωποι της Kolprojekt ανακάλεσαν τις εντολές πληρεξουσιότητας που είχαν δώσει στους δικηγόρους τους (που ενεργούσαν επίσης για λογαριασμό της TEAM) επισημαίνοντας ότι τους ζήτησαν να παύσουν να ενεργούν στο όνομα της Kolprojekt. Στη συνέχεια η πράξη αυτή προσαρτήθηκε στο υπόμνημα απαντήσεως που κατέθεσε η TEAM στις 8 Οκτωβρίου 1997. Με τη διάταξη της 8ης Μαΐου 1998, το Πρωτοδικείο έκρινε ότι αυτό πρέπει να θεωρηθεί ως παραίτηση από τη δίκη κατά την έννοια του άρθρου 99 του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου και κατά συνέπεια διέγραψε το όνομα της ενάγουσας Kolprojekt από το Πρωτόκολλο. Τρεις ημέρες αργότερα το Πρωτοδικείο ζήτησε για πρώτη φορά από την Επιτροπή να προσκομίσει τα σχετικά έγγραφα. Υπό τις προαναφερθείσες συνθήκες, το διάστημα που μεσολάβησε μεταξύ της καταθέσεως της αγωγής της TEAM και της εν λόγω πρώτης αίτησης των εγγράφων δεν μπορεί να θεωρηθεί ως παράλογο ή υπερβολικό.

35. Όσον αφορά τις αιτιάσεις σχετικά με τον τρόπο κατά τον οποίο το Πρωτοδικείο κατέληξε στην κρίση για το λυσιτελές και το εμπιστευτικό των εγγράφων, το Δικαστήριο έχει κρίνει επανειλημμένα ότι το Πρωτοδι-

11 — Η οποία συνοψίζει την τηλεομοιοτυπία του πολωνικού Υπουργείου Μεταφορών και Ναυτιλιακής Οικονομίας, ζητώντας από την Επιτροπή να αποσύρει από το πρόγραμμα PHARE τη μελέτη δυνατοτήτων· βλ. σημείο 10 των παρουσών προτάσεων.

12 — Διάταξη του Δικαστηρίου της 14ης Δεκεμβρίου 1995, C-173/95 P, Hogan κατά Δικαστηρίου (Συλλογή 1995, σ. I-4905, σκέψη 15).

13 — Απόφαση του Δικαστηρίου της 17ης Δεκεμβρίου 1998, C-185/95 P, Baustahlgewebe κατά Επιτροπής (Συλλογή 1998, σ. I-8417).

κείο και μόνο είναι αρμόδιο να εκτιμήσει την αξία που πρέπει να αναγνωριστεί στα αποδεικτικά στοιχεία τα οποία προσκομίζονται ενώπιόν του και η εκτίμηση αυτή δεν αποτελεί νομικό ζήτημα επιδεχόμενο έλεγχο από το Δικαστήριο, εκτός της περιπτώσεως όπου υπήρξε στρέβλωση αποδεικτικών στοιχείων [14]. Κανένα στοιχείο από την απόφαση του Πρωτοδικείου δεν μαρτυρεί στρέβλωση αποδείξεων.

36. Όσον αφορά ειδικότερα το επιχείρημα περί εμπιστευτικού χαρακτήρα, αρμόδιο να αποφανθεί επί δικονομικών ζητημάτων που εγείρουν οι διάδικοι και ειδικότερα επί ζητημάτων που αφορούν τη διαβίβαση μεταξύ διαδίκων απορρήτων ή εμπιστευτικών εγγράφων είναι το Πρωτοδικείο, και δη το τμήμα στο οποίο έχει ανατεθεί η υπόθεση [15]. Εξάλλου και εν πάση περιπτώσει το Πρωτοδικείο είδε τα εμπιστευτικά κείμενα και τα απέκλεισε ως αδιάφορα για την υπόθεση: δεδομένου ότι, όπως προανέφερα, η κρίση αυτή δεν υπόκειται σε αναίρεση, νομίζω ότι δεν υπάρχει χωριστός λόγος αναιρέσεως σχετικά με το ζήτημα του εμπιστευτικού χαρακτήρα.

37. Όσον αφορά τα επιχειρήματα τα σχετικά με το δικαίωμα άμυνας της TEAM, είναι σαφές ότι η TEAM είχε την ευκαιρία να διατυπώσει την άποψή της επί των δύο εγγράφων. Έλαβε και την επιστολή και το μη εμπιστευτικό κείμενο των πρακτικών, σχεδόν δύο εβδομάδες πριν από την επ' ακροατηρίου συζήτηση· επιπλέον, όπως αναγνώρισε η ίδια, είχε λάβει εν τω μεταξύ τα δικά της αντίγραφα των δύο εγγράφων, που περιελάμβαναν κατά πάσα πιθανότητα το προσαρτώμενο στην αίτηση αναιρέσεως εμπιστευτικό κείμενο των πρακτικών.

38. Τέλος, η TEAM υποστηρίζει ότι το Πρωτοδικείο δεν αιτιολόγησε την κρίση ότι τα έγγραφα δεν έχουν σημασία για την επίλυση της διαφοράς. Καίτοι βεβαίως το Πρωτοδικείο υπόκειται στη γενική αρχή ότι κάθε δικαστήριο οφείλει να αναφέρει τους λόγους στους οποίους στηρίζει την κρίση του, και ειδικότερα να αναφέρει τους λόγους για τους οποίους απορρίπτει ορισμένη αιτίαση που διατυπώθηκε ρητώς ενώπιόν του [16], η αρχή αυτή δεν σημαίνει ότι Πρωτοδικείο οφείλει να αιτιολογεί κάθε κρίση ως προς τη διαδικασία ή τη διεξαγωγή αποδείξεων: η αρχή αυτή επιβάλλει στο Πρωτοδικείο την υποχρέωση να απαντήσει σε όλους τους νομικούς ισχυρισμούς που διατυπώνονται ενώπιόν του αλλά όχι κατ' ανάγκη να εξετάσει όλα τα πρόσθετα επιχειρήματα [17]. Ειδικότερα, το Πρωτοδικείο δεν υποχρεούται να αιτιολογήσει κάθε εκτίμηση αποδεικτικών στοιχείων: οι εκτιμήσεις αυτές είναι, όπως προανέφερα, διαπιστώσεις πραγματικών περιστατικών και όχι κρίσεις επί νομικών ζητημάτων.

39. Κατά συνέπεια, ο λόγος αναιρέσεως που διατυπώνει η TEAM όσον αφορά δικονομι-

14 — Βλ. π.χ., απόφαση της 16ης Σεπτεμβρίου 1997, C-362/95 P, Blackspur DIY κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής (Συλλογή 1997, σ. I-4775, σκέψη 29).

15 — Διάταξη του Πρωτοδικείου της 10ης Δεκεμβρίου 1997 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις T-134/94, T-136/94, T-137/94, T-138/94, T-141/94, T-145/94, T-147/94, T-148/94, T-151/94, T-156/94 και T-157/94, NMH Stahlwerke κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 1997, σ. II-2293, σκέψη 41).

16 — Απόφαση του Δικαστηρίου της 1ης Οκτωβρίου 1991, C-283/90 P, Vidrányi κατά Επιτροπής (Συλλογή 1991, σ. I-4339, σκέψη 29).

17 — Απόφαση Vidrányi, προπαρατεθείσα, σκέψη 31· βλ., επίσης, τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Van Gerven στην υπόθεση Moritz κατά Επιτροπής (απόφαση του Δικαστηρίου της 17ης Δεκεμβρίου 1992, C-68/91 P, Συλλογή 1992, σ. I-6849, σκέψη 7).

κές παραβάσεις εκ μέρους του Πρωτοδικείου είναι αβάσιμος.

Ο λόγος ακυρώσεως περί ερμηνείας των επιχειρημάτων της TEAM από το Πρωτοδικείο

40. Η TEAM υποστηρίζει ότι το Πρωτοδικείο ερμήνευσε εσφαλμένα τα επιχειρήματα που διατυπώνει με την αγωγή της, σε δύο σημεία, και κατ' αυτόν τον τρόπο εκτίμησε εσφαλμένα τη νομική σημασία τους: το πρώτο σημείο αφορά τη ζημία που υποστηρίζει ότι υπέστη και το δεύτερο τον αιτιώδη σύνδεσμο.

Η έννοια της ζημίας για την οποία χωρεί αποζημίωση

41. Η TEAM προσάπτει στο Πρωτοδικείο, πρώτον, την κρίση ότι η ζημία την οποία επικαλέστηκε και ειδικότερα η μη ανάθεση της συμβάσεως θα μπορούσε να συνιστά λόγο αποζημιώσεως μόνον αν η αναιρεσείουσα είχε δικαίωμα στην ανάθεση του έργου. Η TEAM επισημαίνει ότι τόνισε με τις γραπτές και προφορικές παρατηρήσεις της ότι η ζημία την οποία επικαλείται δεν συνίσταται στο γεγονός ότι δεν της ανατέθηκε το έργο αλλά προκλήθηκε από διαφορετική έννομη κατάσταση. Κατά πάγια νομολογία, οσάκις σημειώνεται παρατυπία στο πλαίσιο προσκλήσεως για την υποβολή προσφορών, ο μετέχων που συμμορφώθηκε με τη διαδικασία μπορεί να ζητήσει αποζημίωση και για την απώλεια της πιθανότητας να του ανατεθεί το έργο και για τα έξοδα και τις δαπάνες που πραγματοποίησε για την υποβολή της προσφοράς του ανεξαρτήτως της πραγματικής ή δυνητικής εκτάσεως της διαδικασίας αναθέσεως του έργου. Η αρχή αυτή στηρίζεται στη σκέψη ότι ο υποβάλλων προσφορά έχει τουλάχιστον πιθανότητα να του ανατεθεί το έργο και γι' αυτήν ακριβώς την πιθανότητα πραγματοποιεί έξοδα προκειμένου να υποβάλει την προσφορά του. Το Πρωτοδικείο στρέβλωσε τα περί ζημίας επιχειρήματα της TEAM αγνοώντας πλήρως τις προβληθείσες νομικές αρχές και υποπίπτοντας κατά τούτο σε σοβαρή νομική πλάνη.

42. Η Επιτροπή απαντά ότι το Πρωτοδικείο εξέτασε τον ισχυρισμό της απώλειας της πιθανότητας αναθέσεως του έργου και έκρινε ότι η απώλεια αυτή δεν οφείλεται σε παράβαση του κοινοτικού δικαίου από την Επιτροπή, αλλά σε πράξη της Πολωνικής Κυβέρνησης και συγκεκριμένα στην απόσυρση της μελέτης. Εξάλλου, αυτό αναγνώρισε και η TEAM με το υπόμνημα απαντήσεως που κατέθεσε ενώπιον του Πρωτοδικείου, στο οποίο αναφέρει ότι η απόφαση των πολωνικών αρχών να αποσύρουν τη μελέτη όχι μόνο δεν εξαφάνισε την προβαλλομένη ζημία αλλά την κατέστησε ανεπανόρθωτη. Το Πρωτοδικείο έκρινε εξάλλου ότι η TEAM δεν απέδειξε παράβαση του κοινοτικού δικαίου από την Επιτροπή.

43. Αυτός ο λόγος ακυρώσεως που προβάλλει η TEAM είναι, κατά τη γνώμη μου, απαράδεκτος. Με την αγωγή της ενώπιον του Πρωτοδικείου η TEAM χωρίζει το περί αποζημιώσεως αίτημα σε i) δαπάνες και έξοδα ii) απώλεια οφειλομένη στο γεγονός

ότι δεν της ανατέθηκε η σύμβαση και iii) προσβολή της φήμης της. Τη διαίρεση αυτή επαναλαμβάνει με την κατατεθείσα στις 8 Αυγούστου 1996 απάντησή της στην περί διαγραφής αίτηση της Επιτροπής και με το υπόμνημα απαντήσεως που κατέθεσε στις 8 Οκτωβρίου 1997 και την εξειδικεύει με αριθμητικά στοιχεία σε αμφότερα τα δικόγραφα. Όπως προκύπτει δηλαδή η TEAM ζήτησε ενώπιον του Πρωτοδικείου αποζημίωση για το γεγονός ότι δεν της ανατέθηκε το έργο. Ένας διάδικος όμως δεν μπορεί να προβάλει για πρώτη φορά ενώπιον του Δικαστηρίου νομικό ισχυρισμό τον οποίο δεν προέβαλε ενώπιον του Πρωτοδικείου [18]. Συνεπώς, αυτός ο λόγος ακυρώσεως είναι απαράδεκτος.

44. Εν πάση περιπτώσει, ο λόγος αυτός είναι αβάσιμος. Όπως παρατηρεί η ίδια η TEAM, αξίωση αποζημιώσεως για απώλεια της πιθανότητας αναθέσεως του έργου θεμελιώνεται μόνο σε περίπτωση διαδικαστικής παρατυπίας. Όπως προκύπτει από τη σκέψη 69 της αποφάσεως του Πρωτοδικείου, βάσει του άρθρου 23, παράγραφος 1, των γενικών κανόνων, η αναθέτουσα αρχή δύναται, πριν συνάψει τη σύμβαση και χωρίς να υπέχει ουδεμία ευθύνη έναντι των υποβαλλόντων προσφορά, είτε να αποφασίσει να περατώσει ή να ακυρώσει τη διαδικασία υποβολής προσφορών είτε να διατάξει την εκ νέου έναρξή της, αν είναι αναγκαίο βάσει διαφορετικών όρων. Όπως επισημαίνει το Πρωτοδικείο, η διάταξη αυτή δεν θα επικύρωνε συμπεριφορά της Επιτροπής αντιβαίνουσα στις αρχές της ασφάλειας δικαίου και της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης. Ωστόσο, τίποτε δεν μαρτυρεί παραβίαση των αρχών αυτών εν προκειμένω. Δεν υπάρχουν, λόγου χάρη, αποδείξεις ότι η TEAM «παρακινήθηκε από τον αναθέτοντα φορέα να προβεί εκ των προτέρων σε αμετάκλητες επενδύσεις και συνεπώς να διατρέξει κίνδυνο μεγαλύτερο αυτού που συνεπάγεται η υποβολή της προσφοράς ώστε να θεμελιώνεται ενδεχομένως εξωσυμβατική ευθύνη της Κοινότητας», όπως έκρινε το Πρωτοδικείο στην υπόθεση Embassy Limousines & Services κατά Κοινοβουλίου [19]. Κατά συνέπεια, δεν βλέπω τον λόγο να αμφισβητήσω την κρίση του Πρωτοδικείου, ότι δηλαδή η TEAM δεν απέδειξε παράβαση του κοινοτικού δικαίου εκ μέρους της Επιτροπής.

Εσφαλμένα κριτήρια αιτιώδους συνδέσμου

45. Η TEAM υποστηρίζει ότι το Πρωτοδικείο εφάρμοσε εσφαλμένα τα κριτήρια του προσδιορισμού του αιτιώδους συνδέσμου: η απόφαση λαμβάνει ως αφετηρία τη σκέψη ότι η προβαλλομένη ζημία δεν οφείλεται σε παράνομη ενέργεια ή συμπεριφορά της Επιτροπής αλλά στην απόσυρση του σχεδίου από τις πολωνικές αρχές. Η TEAM υποστηρίζει ότι αυτό είναι εσφαλμένο για δύο λόγους: πρώτον η προβαλλομένη ζημία οφείλεται σε πράξεις και σε συμπεριφορά της Επιτροπής κατά τη διεξαγωγή της διαδικασίας υποβολής προσφορών και είναι άσχετη με τις αποφάσεις που έλαβαν στη συνέχεια οι πολωνικές αρχές και, δεύτερον, εν πάση

18 — Απόφαση του Δικαστηρίου της 1ης Ιουνίου 1994, C-136/92 P, Επιτροπή κατά Brazzelli Lualdi κ.λπ. (Συλλογή 1994, σ. I-1981, σκέψη 59).

19 — Απόφαση της 17ης Δεκεμβρίου 1998, T-203/96 (Συλλογή 1998, σ. II-4239).

περιπτώσει, οι αποφάσεις αυτές προκλήθηκαν εν όλω ή εν μέρει από την παράνομη συμπεριφορά της Επιτροπής.

46. Η TEAM υποστηρίζει βάσει της αποφάσεως στην υπόθεση Embassy Limousines & Services κατά Κοινοβουλίου [20], ότι η Επιτροπή ενήργησε παράνομα αρνούμενη να εγκρίνει τη σύσταση της επιτροπής αξιολογήσεως. Συνεπώς, το Πρωτοδικείο όφειλε να κρίνει ότι η προβαλλομένη ζημία (και η απώλεια της πιθανότητας και οι δαπάνες και τα έξοδα) υπήρξαν άμεση συνέπεια των πράξεων της Επιτροπής και δεν είχαν καμία σχέση με τη μεταγενέστερη απόφαση της Πολωνικής Κυβέρνησης. Επιπλέον, δεδομένου ότι η καθυστέρηση στην ανάθεση της συμβάσεως — που οφείλεται αποκλειστικά στην παράνομη συμπεριφορά της Επιτροπής — υπήρξε βασικός λόγος που συνέβαλε στην απόφαση των πολωνικών αρχών να αποσύρουν το σχέδιο, η κρίση του Πρωτοδικείου ότι η απόσυρση δεν μπορεί να καταλογιστεί στην προβαλλομένη συμπεριφορά της Επιτροπής δεν φαίνεται δικαιολογημένη.

47. Η Επιτροπή παρατηρεί ότι η ενσωμάτωση στην επίδικη πρόσκληση υποβολής προσφορών της υποχρέωσης για τον επιτυχόντα να συνεργαστεί με την Kolprojekt και ο όρος ότι ο προϋπολογισμός που θα διατεθεί για τη συμμετοχή της εταιρίας αυτής θα είναι το 25 % της οικονομικής προσφοράς σήμαινε ότι η πρόσκληση αυτή διέφερε βασικά από την πρόσκληση υποβολής προσφορών του Ιουνίου 1995. Οι τροποποιήσεις αυτές, που άλλαξαν σημαντικά το οικονομικό περιεχόμενο και τις μεθόδους εργασίας του οικείου προγράμματος, προστέθηκαν ύστερα από ρητό αίτημα της Πολωνικής Κυβέρνησης. Η Επιτροπή διακρίνει την υπόθεση Embassy Limousines & Services κατά Κοινοβουλίου, όπου κρίθηκε ότι οι ενέργειες του Κοινοβουλίου είχαν δημιουργήσει δικαιολογημένη εμπιστοσύνη, ικανή να θεμελώσει εξωσυμβατική ευθύνη· εν πάση περιπτώσει, στην υπόθεση εκείνη το Πρωτοδικείο έκρινε ότι το κόστος προετοιμασίας της προσφοράς το φέρει η επιχείρηση που επέλεξε να μετάσχει στη διαδικασία δεδομένου ότι η δυνατότητα συμμετοχής σε διαγωνισμό δεν σημαίνει ότι η προσφορά της θα γίνει δεκτή [21] και ότι η ενάγουσα αβασίμως ζητεί αποζημίωση για το διαφυγόν κέρδος διότι αυτό θα ισοδυναμούσε με τη δημιουργία αποτελεσμάτων μιας συμβάσεως που ουδέποτε συνήφθη [22]. Η αρχή αυτή ισχύει κατά μείζονα λόγο στην προκειμένη υπόθεση, δεδομένου ότι η σύμβαση όχι μόνον ουδέποτε συνήφθη αλλά και ούτε μπορούσε πλέον να συναφθεί αφού η Πολωνική Κυβέρνηση είχε αποσύρει το σχέδιο.

48. Ο υπό κρίση λόγος αναιρέσεως περιλαμβάνει δύο πτυχές χωριστές πλην όμως αλληλοσυνδεόμενες. Πρόκειται, αφενός, για το επιχείρημα ότι η προβαλλομένη ζημία οφείλεται σε παράνομες πράξεις και παραλείψεις της Επιτροπής και όχι στην απόφαση της Πολωνικής Κυβέρνησης να αποσύρει τη μελέτη όπως έκρινε το Πρωτοδικείο. Αφετέρου, προβάλλεται το επιχείρημα ότι η απόφαση αυτή, εν πάση περιπτώσει, πήγασε, κατά τα ουσιώδη, από την παράνομη συμπεριφορά της Επιτροπής.

20 – Όπ.π., υποσημείωση 19.

21 – Σκέψη 75 της αποφάσεως.

22 – Σκέψη 96 της αποφάσεως.

49. Κατά τη γνώμη μου, οι κρίσεις του Πρωτοδικείου όσον αφορά τον αιτιώδη σύνδεσμο είναι κρίσεις πραγματικών περιστατικών και συνεπώς δεν υπόκεινται σε αναίρεση. Ακόμη και αν αυτό δεν ισχύει, ακόμη δε και αν η προβαλλομένη ζημία ή η απόφαση των πολωνικών αρχών υπήρξαν συνέπεια της διεξαγωγής από την Επιτροπή της διαδικασίας υποβολής προσφορών, δεν νομίζω ότι θα πρέπει να διαφέρει το αποτέλεσμα δεδομένου ότι, όπως προανέφερα, δεν υπάρχει κανένα στοιχείο που να αποδεικνύει ότι η Επιτροπή ενήργησε παράνομα.

50. Κατόπιν των προεκτεθέντων, κανένας λόγος αναιρέσεως δεν μπορεί να γίνει δεκτός.

Πρόταση

51. Κατά συνέπεια, προτείνω στο Δικαστήριο:

1) να ακυρώσει την αίτηση αναιρέσεως·

2) να καταδικάσει την TEAM στα δικαστικά έξοδα.